



*Buurtprofiel* **Otrobanda**  
Een beeld van de zone Otrobanda te Curaçao

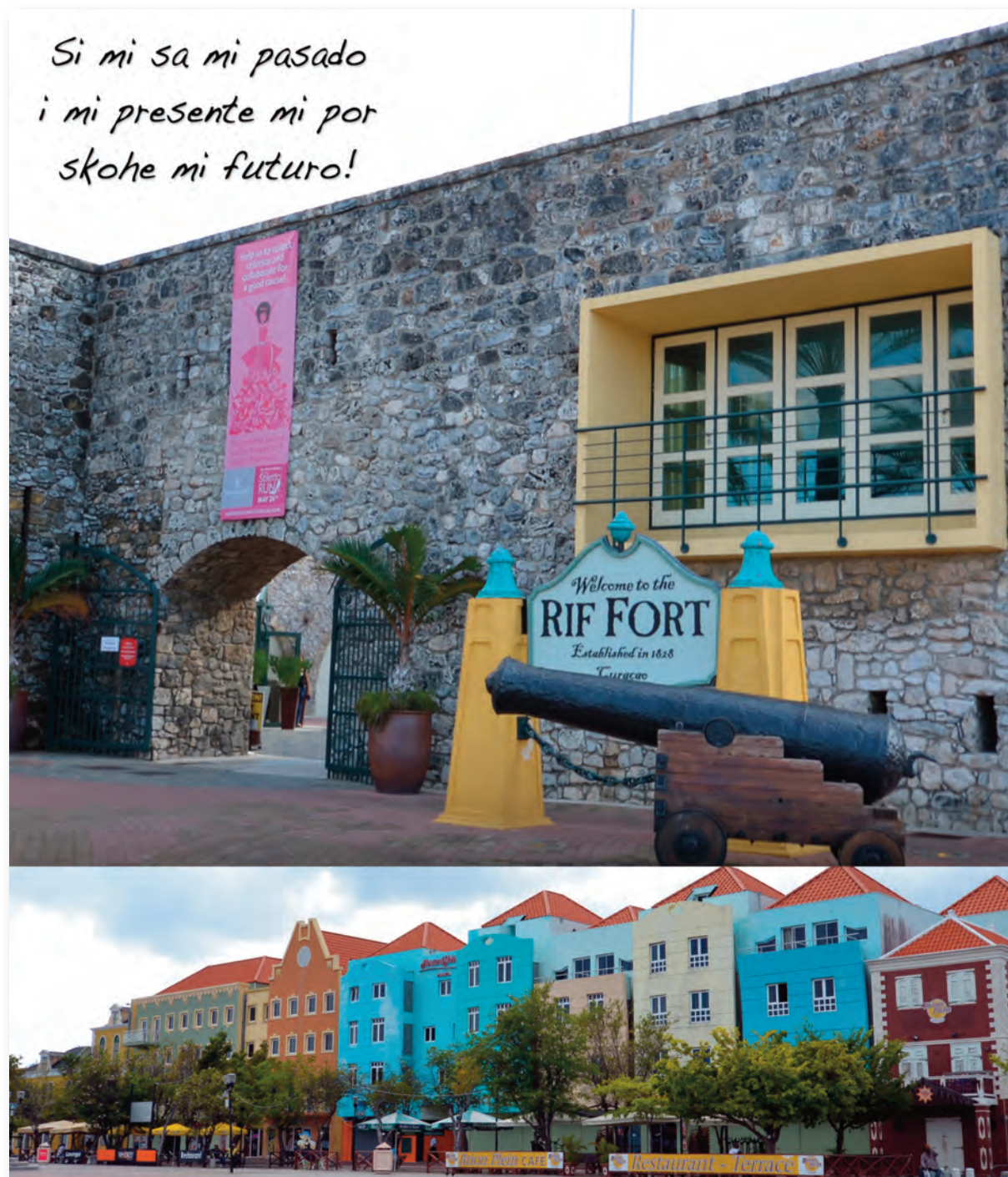


## Buurtprofiel Otrobanda

Zone 51

Anno 2011

Een beeld van de zone Otrobanda te Curaçao



MINISTERIE VAN  
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID  
EN WELZIJN**

---

## Voorwoord:

Het project buurtprofielen is een initiatief van het voormalig Sociaal Kennis Centrum. Het project is gestart als kwalitatief deelonderzoek van de buurtmonitor. Al tijdens de informatiebijeenkomsten met de wijkvertegenwoordigers is de behoefte gebleken om in de vorm van wijk- c.q. buurtprofielen een totaalbeeld van wijken vast te leggen. Buurtprofielen hebben als doel inzicht te bieden in het ontstaan van de wijken, de huidige situatie en het in kaart brengen van relevante ontwikkelingen.

Met de realisatie van buurtprofielen wil het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn een bijdrage leveren aan een integrale wijkaanpak voor Curaçao. Door kennis over de wijken te genereren en op een toegankelijke manier te presenteren ontstaat meer kennis over de situatie in de wijken, kan beter ingespeeld worden op de daadwerkelijke behoeftes van de bewoners en kunnen gerichte acties ondernomen worden.

De buurtprofielen hebben als ondertitel meegekregen:

***Si mi sa mi pasado i mi presente mi por skohe mi futuro!***

***Door het verleden te kennen en het heden in kaart te brengen kunnen we onze toekomst gericht bepalen.***

Voor u ligt het buurtprofiel van de zone Otrobanda, wij hopen dat een ieder die geïnteresseerd is in deze zone baat zal hebben bij dit document.

---

## **Inhoudsopgave:**

**Voorwoord**

**Inleiding**

- 1.      Geografische positionering**
- 2.      Historie en cultuur**
- 3.      Sociaal-economische en demografische kenmerken**
- 4.      Participatie**
- 5.      Sociaal Kapitaal**
- 6.      Leefbaarheid**
- 7.      Veiligheid**
- 8.      Gezondheid**
- 9.      Sociale kaart**
- 10.    Wijkontwikkeling**

**Bijlage 1:    Profiel van zone Otrobanda**

**Bijlage 2:    Geraadpleegde informanten**

**Bijlage 3:    Literatuurlijst**

---

## Inleiding:

In een buurtprofiel worden objectieve en subjectieve data naast elkaar gezet en met elkaar in verbinding gebracht. Er worden bepaalde ontwikkelingen gesignaleerd en de beleving van deze ontwikkelingen worden verwoord aan de hand van de verhalen van de inwoners zelf.

Elk buurtprofiel begint met een geografische positionering. Daarin worden, aan de hand van de op Curaçao algemeen gangbare zone-indeling, de grenzen van de zones duidelijk weergegeven en wordt aangegeven welke wijken onderdeel van de betreffende zone uitmaken. Na de geografische positionering in hoofdstuk 1 volgt in hoofdstuk 2 een historische schets over het ontstaan van de wijken. In hoofdstuk 3 worden de sociaal-economische en demografische kenmerken op een rijtje gezet. Daarin wordt een situatie-schets gegeven hoe de bevolkingsopbouw in de buurt er uit ziet en tevens de situatie ten aanzien van werk en inkomen.

Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 t/m 8 een nadere toelichting gegeven op de aspecten participatie, sociaal kapitaal, leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. In hoofdstuk 9, sociale kaart, wordt weergegeven welke voorzieningen en organisaties er aanwezig zijn in de wijken. Tot slot is in hoofdstuk 10 aandacht voor belangrijke ontwikkelingen in de wijken, waarbij in ieder geval specifieke wensen en behoeftes van de bewoners worden meegenomen en aandacht wordt besteed aan de “helden” uit de buurt.

Elk buurtprofiel wordt afgesloten met een 3-tal bijlagen. In deze bijlagen wordt een cijfermatige samenvatting van het profiel van de zone weergegeven, wordt aangegeven welke personen een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van het profiel en wordt een overzicht gegeven van relevante achtergrondliteratuur en aanvullende informatiebronnen.



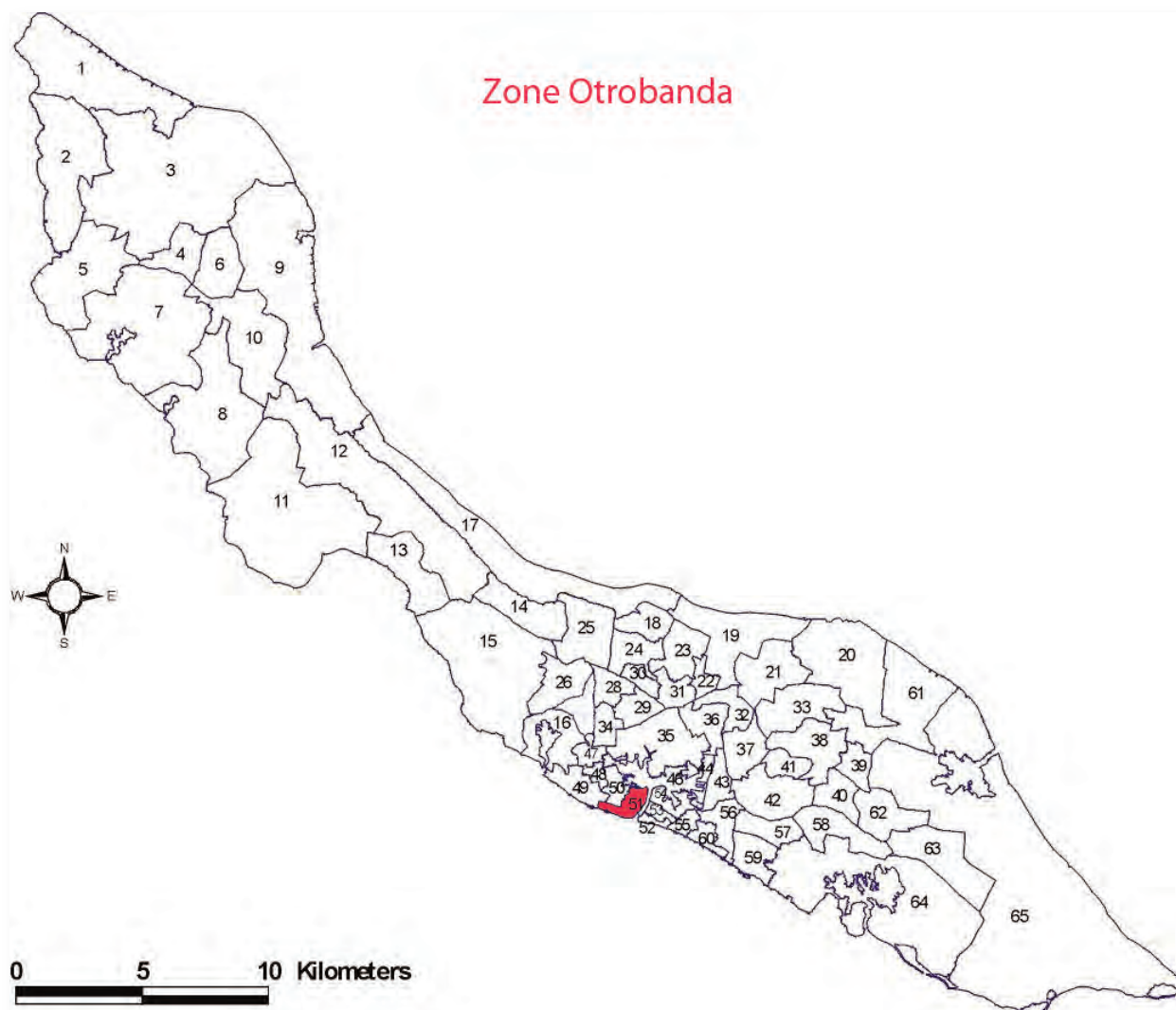


## 1. Geografische positionering van de zone Otrobanda

**Buurt:** Otrobanda

**Zonegebied:** 51

**Code:** 5518



Door het geografisch coderingssysteem van de overheid wordt Otrobanda onderverdeeld in de buurten Kortijn, Monte Bello, Panama, Seru Otrobanda, Quinta, Hulanda bij Otrobanda en Rif bij Otrobanda.

Volgens deze onderverdeling omvat Kortijn de volgende straten: Kortijnweg, Brionweg, Gelesteeg, Bruinesteeg, Reuzensteeg, Pieterssteeg en Roodeweg (44-74A).

Monte Bello heeft de volgende straten: Lopez de Morlastraat, Brionweg 3-120, Jan H. Fergusonstraat 2-24, Montebellostraat, Seranostraat, Witteweg, Belvederestraat en Kortijnweg.

Panama: A.A de Lannoy Willems, Habaaiweg, Panamaweg, Kortenaerstraat, Witteweg 45-60 en Koningstraat 2-4.

Seru Otrabanda: A.A De Lannoy Willems, Kortenaerstraat, Rembrandstraat, Witteweg, Bonairestraat, Klein Bonairesteeg, Klein Curaçaostraat, Curaçaostraat, Belvederestraat 2-36, Leonard B. Smithplein, Hoogstraat 52-54, Naniestraat, Frederickstraat 82-148, Hendriksteeg, Charlottestraat, Schoenmakerstraat, Brionweg, Pieterszsteeg, Jan H. Fergusonstraat, Arubastraat en Breedestraat.

Quinta: A.A. de Lannoy Willems, Arubastraat, Quintastraat, Atlastraat, Sabelstraat, Cornelis Dirksweg, Hoogstraat 10-46, Van Lennepstraat, Florencestraat, Venusstraat, Kijkduinstraat, Batipanjawijk en Motet.

Hulanda bij Seru Otrabanda: Hoogstraat, De Rouvilleweg, Plasa Felix Chakutoe (Phelippi Benito Chakutoe. Konsenshi di lucha di trahadó; 26-8-1891 t/m 18-9-1967), Klipstraat, Willemstraat, Ferdinandstraat, Frederickstraat 2-38, Emmastraat, Havenstraat, Ijzerstraat, Langestraat, Trapsteeg, Winkelsteeg, Arubastraat en Kaya Augustu Fraai (músiko; 28-1-1906 t/m 19-9-1967) en Breedestraat Otrabanda 12-81.

De bewoners van Otrabanda hanteren andere scheidslijnen voor hun buurt dan de officieel door de overheid vastgelegde grenzen. In hun belevenis omvat de zone Otrabanda de buurten Juan Domino/Mundo Nobo, Baraltwijk, Domi Abou, Seri Domi, Kura di Shon Fil, Kortijn, Seri Otrabanda en Rif.

Een aantal van de door de buurtbewoners genoemde buurten wordt door de Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting ondergebracht bij de zones Domi en Mundo Nobo.



---

Rif bij Otrabanda: Koredor George Hueck (3-12-1943 t/m 2-3-1999; eks diputado, eks parlamentario di Antias Hulandes. Insiadó konstrukshon di koredor na Rif Otrabanda. Su palabra di oro: ‘mi si ta si, mi nò ta nò’. E área públiko aki, Gobiernu di Kòrsou a destiná pa rekreo, deporte i dibertishon sano. Plasa Angel Job “El Gordito de Oro”, Pater Eeuwensweg, Rotònde Ergilio P. “Orilio” Hato (Gran portero ku a bira leyenda. Aklamá mundialmente pa su arte deportivo espektakular; 07-11-1926 t/m 20-12-2003), Arubastraat, Rotònde Lucina E. Da Costa Gomez-Matheeus (Promé muhé minister den Antias Neerlandes -1970, Promé muhé minister President den Reino Hulandes -1977), Sebastopolstraat, Concientiesteeg, Dwergsteeg, Boudewijn Hendriksteeg, Schoolstraat, Sint Martinusstraat, De Rouvilleweg, Plasa Almirante Luis Brion (6-7-1782 t/m 27-9-1821), Molenplein, Rialtostraat, St. Thomasweg, Plasa di Fraternan, Van Walbeecksteeg, Carthagenstraat, Gasthuistraat, Sabastraat, Bajonetstraat, Gravenstraat, Spaanschestee, Elleboogstraat, Van Dijksteeg, St. Martinsteeg, Zaanjessteeg, Rifwaterstraat, Schrijnwerkerstraat, Surinamesteeg, Gallerosteeg, J.H.J Hamelbergweg, Gouverneur van Slobbeweg, Baden Powellweg, Plasa Roberto H. Eustatius, Hanchi Otrabanda, Roodeweg en Breedestraat Otrabanda 98-200.





---

## 2. Historie en cultuur

### Naamsbetekenis

Otrobanda of Otrabanda? Tot ver in de 20e eeuw was het gebruik van de naam Otrabanda gemeengoed. In officiële documenten, boeken, op winkelpuizen en het postkantoor staat de naam van de wijk met een “a” gespeld. Waarschijnlijk heeft de keuze voor de moderne fonetische schrijfwijze van het Papiamentu er toe bijgedragen dat op een gegeven moment ook Otrobanda, gespeld met een “o”, gemeengoed werd. Nog steeds worden beide spellingswijzen door elkaar gebruikt.<sup>1</sup>

Otrobanda is een wijk in Willemstad, de hoofdstad van Curaçao. De naam Otrobanda betekent letterlijk “de andere kant”, een verwijzing naar het feit dat Otrobanda vanuit Punda gezien aan de overkant van de Sint Annabaai ligt. Sinds 1886 is Otrobanda met het overige deel van Willemstad verbonden via de Emmabrug en sinds 1974 ook de Koningin Julianabrug.

Otrobanda heeft een speciale betekenis in de geschiedenis van de wijken van Curaçao<sup>2</sup>, samen met Punda vormt het de oudste stadswijk van de hoofdstad Willemstad. Otrobanda ontstond in de tweede helft van de 17e eeuw omdat er in het andere stadsdeel Punda geen ruimte meer was, maar dat gebeurde op een behoorlijk ongeorganiseerde en rommelige wijze. Er was geen stadmuur en er waren weinig voorschriften. Otrobanda ontwikkelde zich tot een stadsdeel met grote verscheidenheid aan mensen van verschillende afkomsten, die samen hebben gezorgd voor een mengcultuur waarin taal, architectuur en muziek een centrale rol speelden. Van alle monumenten op Curaçao staat ongeveer 60% in Otrobanda.

### Ontwikkeling vol contrasten

“Door de verandering van samenstelling van bewoners is de sfeer in Otrobanda heel erg veranderd. De buitenlanders die zich in Otrobanda vestigden, hebben vaak een andere cultuur. Er is veel minder contact tussen de mensen en de overheid doet niks aan de integratie van de nieuwe bewoners.”

*Arthur Curiel, sleutelinformant*

De geschiedenis van Otrobanda kenmerkt zich door twee sterk tegenstrijdige periodes. Vanaf het eind van de 19e eeuw kende Otrobanda een periode van grote commerciële, industriële en stedelijke ontwikkeling. De natuurlijke haven, handel met omliggende landen, een bloeiende sector van handnijverheid, fosfaatindustrie en goede culturele banden met de elite uit Venezuela en Colombia zorgden ervoor dat Otrobanda opbloeiende tot een handels- en cultureel centrum met een zeer gemengde bevolking van handelaren, ambachtslieden en havenarbeiders. Otrobanda heeft in deze periode een aantal grote componisten en musici

voortgebracht, zoals Edgar en Albert Palm, Jules Blasini, Shon Dodo Palm, Shon Koko Palm, Shon Janchi en Dodo Boskaljon. Halverwege de 20e eeuw sloeg een periode van ernstig verval toe. De Shell en de daaraan gekoppelde ontwikkelingen droegen in belangrijke mate bij aan de negatieve omslag. Veel mensen verruilden Otrobanda voor moderne buurten als Damacor, van Engelen en Cas Cora. Steeds meer huizen in Otrobanda kwamen

<sup>1</sup>Weeber, L. (1994), Projectdossier: integrale ontwikkeling Otrabanda”, Kuldespro, in opdracht van Plataforma Otrabanda

<sup>2</sup>Centraal Bureau voor Statistiek (2003), Leefsituatie in enkele achterstandsbuurten van Curaçao. Historische achtergronden en statistische feiten, Curaçao

---

leeg te staan en werden betrokken door gezinnen met lage inkomens en opleidingsachtergrond. In een korte periode van nog geen 15 jaar veranderde Otrobanda zo van een wijk met een traditionele rijke cultuur in een wijk waarin de overlevingscultuur van minderbedeelde gezinnen centraal kwam te staan.<sup>3</sup>



### Eerste bebouwing

In 1707 werden de eerste gebouwen in Otrobanda neergezet. Er werden vooral loodsen gebouwd en kleine huizen waar havenarbeiders in trokken. Langs het havenkanaal werd in de jaren die volgden veel meer gebouwd. Deze gebouwen hadden vaak een dubbele functie. De begane grond werd ingericht als winkel terwijl op de eerste verdieping de winkeleigenaar met zijn gezin woonde. Vooral aan de Breedestraat werden veel van dit soort winkelhuizen gebouwd. Tot op de dag van vandaag hebben vele gebouwen nog steeds dezelfde functie.

De Breedestraat is de belangrijkste winkelstraat van Otrobanda. Voorbij de Breedestraat, buiten het winkelgebied, staan schitterende herenhuizen. In aparte kleine huizen, die in de buurt van de herenhuizen werden gebouwd, woonden vroeger de slaven. De herenhuizen leken qua stijl in veel opzichten op de plantagehuizen die in die tijd elders op het eiland werden gebouwd.

Er was weinig toezicht op de bouwdrift van de eerste bewoners van Otrobanda. Langs het havenkanaal werden de huizen netjes naast elkaar gebouwd maar in het achterliggende gebied was het een wirwar van kleine huisjes en winkels. Nadat de slavernij was afgeschaft, kwam een verhuizing op gang. Slaven trokken van het platteland naar Willemstad, op zoek

---

<sup>3</sup>Römer, R. (1993), Otrobanda, het verhaal van een stadswijk

Het is een wonderlijk gezicht, al die kleurrijke geïmproviseerde tribunes en met een ketting aan elkaar verbonden plastic stoeltjes op een rij in de straten van Otrobanda. Voor een groot gedeelte van de bevolking is het het hoogtepunt van het jaar: het jaarlijkse carnavalsfeest met de Gran Marcha, de Kinderoptocht en de Teenerparade. Eventjes verlost van alle stress en zorgen.

naar werk en huisvesting. De slaven bouwden hier kleine huizen en begonnen ook met winkeltjes. Zo doende ontstond er een heuse arbeiderswijk. Er vestigden zich allerlei culturen en nationaliteiten in Otrobanda, waardoor Otrobanda zich als multi-culturele samenleving ontwikkelde. Er was geen bestemmingsplan voor deze wijk. Toen in de dertiger en veertiger jaren de middenstandsklasse Otrobanda verliet, werden de eerste tekenen van verpaupering zichtbaar. Dit nam toe tot in de tachtiger jaren; de minder welgestelden, prostituees en drugsverslaafden bleven er wonen en Otrobanda werd het centrum van drugshandel en illegaliteit.



*Belvedere/ advocatenkantoor Halley & Blauw*

## Plataforma Otrobanda

De eerste stap van wederopbouw werd genomen door de wijkbewoners zelf met de oprichting van de Stichting “Plataforma Otrobanda”, een groep betrokken en gedreven inwoners die zich inzet voor het weer leefbaar maken van de wijk. Tegenwoordig is er veel aandacht voor renovatie van monumentale panden en het weer bewoonbaar maken van huizen voor de vele woningzoekenden. Daarnaast verzorgt Plataforma Otrobanda allerlei activiteiten zoals informatieavonden, schoonmaakacties en culturele activiteiten. Gestimuleerd door de activiteiten van Plataforma Otrobanda is de Federatie Otrobanda opgericht, een overkoepelend orgaan voor initiatieven die ontplooid worden door wijkorganisaties. In 2010 is de voorzitter Marusca Manuel, per buurt is een leider aangesteld:

- Rif bij Otrobanda: Marusca Manuel
- Kura di Shon Fil: “Pechi”



- Juan Domingo / Mundo Nobo: Andres Claudett
- Baraltwijk: Felia Comenencia
- Domi Abou / San Mateo Wijk: Johnny Bardo
- Kortijn / Belvedere: Dennis Klaus
- Seru di Otrobanda: Kurt Schoop
- Ser'i Domi: Guanipa



*Brion plein met Hotel Howard Johnson Curaçao*



*Ferry bij Otrobanda*

### 3. Sociaal-economische en demografische kenmerken

Als stadscentrum, maar tevens ook gerelateerd aan de geschiedenis van dit stadsdeel, is Otrobanda altijd behoorlijk dicht bevolkt geweest. In 2001 heeft Otrobanda een bevolkingsdichtheid van 1.231 inwoners per vierkante kilometer, dat is ongeveer vier maal zo veel als het eilandelijk gemiddelde.

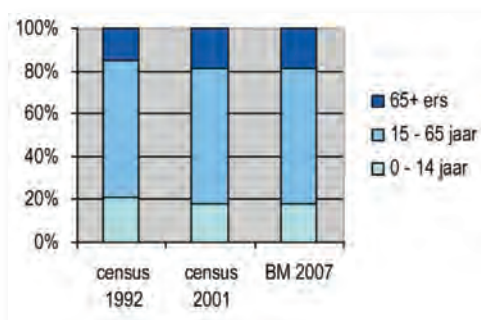
#### Aantal inwoners

Sinds de jaren 70 is er sprake van een daling in bevolkingsomvang, eerst licht (tussen 1982 en 1992 een daling van 2,2%), maar daarna steeds sterker. In de periode 1992 tot 2001 was er sprake van een daling van het aantal inwoners met 10,3%. Vergeleken met de andere zones die onder de regio Stad vallen, valt deze afname nog mee. In de totale regio Stad is tussen 1981 en 1992 sprake van een daling van 37,9% van de totale op dat moment aanwezige bevolking en tussen 1992 en 2001 nog eens 22,1%. Veel mensen trokken naar de meer perifere zones, aan de rand van de stad, die kenden in die tijd een grote bevolkingsgroei. In 1971 was het inwonertal van Otrobanda ongeveer 6000 personen<sup>4</sup>, in 1992 woonden er in Otrobanda in totaal 1944 mensen, in 2001 zijn dat er 1514.<sup>5</sup> Concreet betekent dit een afname van het aantal inwoners van bijna 75% in een periode van ongeveer 30 jaar.

#### Bewonerssamenstelling

Ook Otrobanda heeft te maken met het proces van ontgroening en vergrijzing dat enkele jaren geleden heeft ingezet. Dit betekent dat het aantal mensen jonger dan 15 jaar afneemt en het aantal mensen boven de 65 groter wordt. De cijfers van de Censusonderzoeken in 1992 en 2001 en de Buurtmonitor 2007 (BM 2007) bevestigen dit beeld.

Tabel 1: ontwikkeling relatieve leeftijdsverdeling in Otrobanda



Vergeleken met andere wijken is het aantal oudere inwoners veel groter en wonen er ook aanmerkelijk minder jongeren. Gemiddeld is ongeveer  $\frac{1}{4}$  (23,6%) van de bevolking op Curaçao jonger dan 15, in Otrobanda schommelt dat percentage de laatste jaren rond de 18%. Bij de ouderen is gemiddeld op Curaçao ongeveer 1 op de 10 inwoners (10,8% in 2001) boven de 65, in Otrobanda is het aantal 65-plussers met ongeveer 19% bijna tweemaal zo hoog.

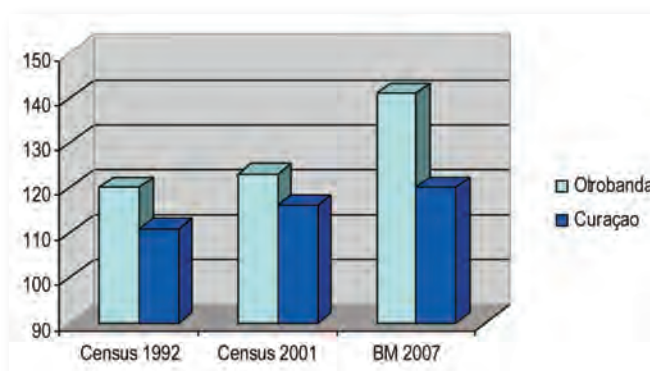
In zijn algemeenheid heeft Curaçao te kampen met stijgende vrouwenoverschotten. Dat

<sup>4</sup>Centraal Bureau voor Statistiek (2003), Leefsituatie in enkele achterstandsbuurtten van Curaçao. Historische achtergronden en statistische feiten, Curaçao

<sup>5</sup>Centraal Bureau voor Statistiek (2001), Censusatlas 2001, Curaçao, Nederlandse Antillen

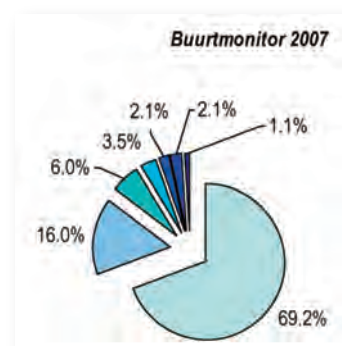
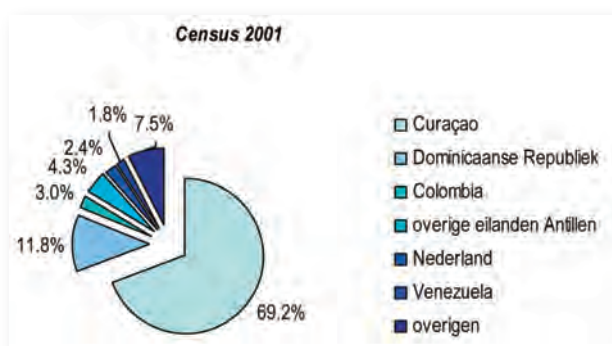
betekent dat de verhouding tussen mannen en vrouwen scheeft groeit, en in dit geval de bevolking in verhouding uit meer vrouwen dan mannen bestaat. De grootste vrouwenoverschotten worden aangetroffen in de zones van de stadsregio's, dus ook in Otrobanda. De stijgende vrouwenoverschotten van de laatste jaren zijn dan ook bijzonder duidelijk in Otrobanda te zien.

*Tabel 2: Sexratio (= aantal vrouwen per 100 mannen) in Otrobanda*



De bevolking van Otrobanda bestond volgens de respectievelijke Censusedsonderzoeken in 1992 uit 54,5% vrouwen en 45,5% mannen en vervolgens in 2001 uit 55,2% vrouwen en 44,8% mannen. Tijdens de Buurtmonitor van 2007 blijkt de verhouding nog sterker scheef gegroeid. Op dat moment is 41,1% van de bevolking man en 58,9% vrouw. Er is dus sprake van een sexratio van 141, in Otrobanda wonen 141 vrouwen ten opzichte van 100 mannen. Uit tabel 2 blijkt dat daarmee Otrobanda inderdaad sterk afwijkt van wat gemiddeld op Curaçao gangbaar is. Voor Curaçao is in Census 1992, Census 2001 en de participerende buurten in Buurtmonitor 2007 een gemiddeld sexratio gemeten van respectievelijk 112, 115 en 120. Behalve een opvallend sexratio kent Otrobanda van oudsher een groot aantal immigranten. Ruim 30% van de inwoners van Otrobanda is niet op Curaçao geboren.

*Tabel 3: Bevolkingssamenstelling naar geboorteland in Otrobanda in 2001 en 2007*





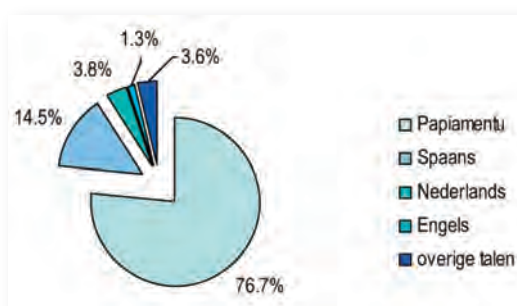
Het aantal inwoners dat wel op Curaçao is geboren is de laatste jaren gelijk gebleven. Opvallend is het grote, groeiende, aandeel inwoners van Otrobanda dat geboren is in de Dominicaanse Republiek. Uit de Buurtmonitor van 2007 blijkt op dat moment ruim 1 op de 6 inwoners afkomstig te zijn van de Dominicaanse Republiek.

In Otrobanda leven de allochtonen redelijk geconcentreerd. Ze wonen vooral in de omgeving Kortijn, met name Kura Shon Fil en Seru Otrabanda.

## Thuis taal

Inherent aan het relatief grote aantal immigranten in de stadsregio, waar Otrobanda ondervalt, wordt er meer dan gemiddeld een andere taal in de thuissituatie gesproken dan het Papiamentu. Gezien het land van herkomst van de meeste immigranten, is het verklaarbaar dat er relatief veel Spaans gesproken wordt.

Tabel 4: Overzicht meestgesproken thuistaal in Otrobanda in 2001



Wat opvalt is dat het aantal inwoners bij wie thuis het Papiamentu de belangrijkste taal is hoger is dan het aantal personen dat op Curaçao is geboren. Dat betekent dat ook een aandeel van de immigranten het Papiamentu als belangrijkste thuistaal heeft aangenomen.

## Gezinsstructuren

Samen met Punda kent Otrobanda het grootste percentage éénpersoonshuishoudens van het eiland, ruim tweemaal zoveel als gemiddeld in de andere wijken. In Otrobanda bestaat in 2001 41,9% van alle huishoudens uit slechts één persoon. Hiermee samenhangend is de gemiddelde huishoudgrootte in Otrobanda ook relatief klein te noemen. Een huishouden in Otrobanda bestond in 2001 gemiddeld uit 2,3 personen, terwijl het eilandelijk gemiddelde is vastgesteld op 3,0. Mede hierdoor en de gemiddeld kleine huisvestingsmogelijkheden, komen in Otrobanda relatief weinig meergezinshuishoudens voor. Op Curaçao is het aantal meergezinshuishoudens tussen 1992 en 2001 gedaald van 9,6% naar 8,0%. In Otrobanda was in diezelfde jaren sprake van een percentage van respectievelijk 6,0% en 5,5%.

## Tienermoeders

Het aantal tienermoeders, vrouwen die voor hun zoe minstens één kind krijgen, is in Otrobanda redelijk hoog, hoger dan het eilandelijk gemiddelde.

Toch lijkt er een dalende trend zichtbaar. In 1992 is het percentage tienermoeders in Otrobanda 14,1%, in 2001 is het gedaald naar 8,0% en in 2007 is tijdens de Buurtmonitor een percentage van 9,1% gemeten. Eilandelijk wordt zowel in de Censusedonderzoeken als de Buurtmonitoren een gemiddeld tienermoederpercentage tussen de 7 en 8% gemeten. Jong moeder worden heeft grote consequenties voor het sociaal-economische toekomstperspectief van deze vrouwen, zo blijkt uit een recent door de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg uitgebracht onderzoek<sup>6</sup>. Bijna alle jonge tienermoeders stoppen voortijdig met school. Zwanger of met één of meer kleine kinderen is het ontplooiën van een stabiele toekomst met persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden en een onderwijs / arbeidscarrière niet gemakkelijk. Bovendien ontstaat vaak een moeilijk te doorbreken vicieuze cirkel, een meisje van wie de moeder tienermoeder is heeft ongeveer achtmaal zoveel kans als elk willekeurig ander meisje om zelf ook tienermoeder te worden.

## Sociaal-economische situatie

Otrobanda wordt beschouwd als één van de achterstandswijken van Curaçao en is als zodanig ook meegenomen in verschillende armoedebestrijdings- en sociale- en wijkontwikkelingsprogramma's. Eén daarvan is "Atakando Probresa"<sup>7</sup>, een onderzoek eind jaren 90, gericht op het in kaart brengen van de armoedesituatie in een aantal Curaçaose wijken en het aanreiken van handvatten hoe deze situatie te verbeteren door middel van een integrale wijkaanpak. Op Curaçao heeft een aantal buurten te maken met een erieuze en hardnekkige armoedeproblematiek, de verschillen tussen arm en rijk zijn erg groot, een groot gedeelte van de bevolking leeft onder het bestaansminimum. Zo ook in Otrobanda, een van de armste buurten van het eiland. In de Censusedonderzoeken van 1992 en 2001 werd voor Otrobanda een gemiddeld huishoudinkomen berekend van respectievelijk

Naf. 1.994 en Naf. 2.084 bruto per maand. In 2001 is het gemiddelde huishoudinkomen voor heel Curaçao vastgesteld op Naf. 3.701, in 1992 was dat Naf. 3.451. Dat betekent dat het inkomensniveau in Otrobanda in 1992 op 57,8% van het eiland gemiddelde zit en in 2001 zakt het tot 56,3%. In de Buurtmonitor van 2007 komt naar voren dat 41,3% van de bevolking een inkomen heeft dat lager is dan Naf. 1.500 per maand.

In 2008 is door het CBS, in samenwerking met de Verenigde Naties (VN), een algemene armoedegrens vastgesteld van Naf. 2.195 voor een gezin bestaande uit twee volwassenen

Onder het viaduct in de Bredestraat zit een oude mevrouw op een betonnen paal. In haar hand houdt ze een stapeltje papiertjes, bij elkaar gehouden met een wasknijper. Ze verkoopt lotjes van de landsloterij, haar manier om een klein inkomen te vergaren.

De Curaçaose bevolking gokt graag, bijna iedereen koopt "nummertjes" of "briechi".

Een stukje verderop in de Bredestraat zit het kantoor van de Landsloterij. Elke eerste en derde donderdag van de maand worden de winnende loten getrokken.

<sup>6</sup>Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2010), Jong & Moeder; een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen

<sup>7</sup>Reda Sosial (1999), Pobreza ban atake. Een sociaal-economische diagnose van de armoede op Curaçao. Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid, Curaçao

en twee kinderen. De inschatting is dat meer dan de helft van de huishoudens in Otrobanda leven van een inkomen onder deze armoedegrens. Er is dus sprake van een ernstige armoedesituatie in deze wijk.

In 2010 leeft 1 op de 8 à 9 (11,6%) inwoners van Otrobanda van een onderstandsuitkering. Ter vergelijking, gemiddeld genomen leeft op Curaçao in 2001 8,2% van de inwoners van een onderstandsuitkering.

's Avonds laat nog een pakje sigaretten, een flesje whiskey of een doosje lucifers kopen is geen probleem in Otrobanda. Daarvoor ga je naar een "bentana", een typische stedelijke vorm van klein ondernemerschap. Vanuit een raam in de woonkamer verkopen mensen een breed scala aan "eerste levensbehoeftes".





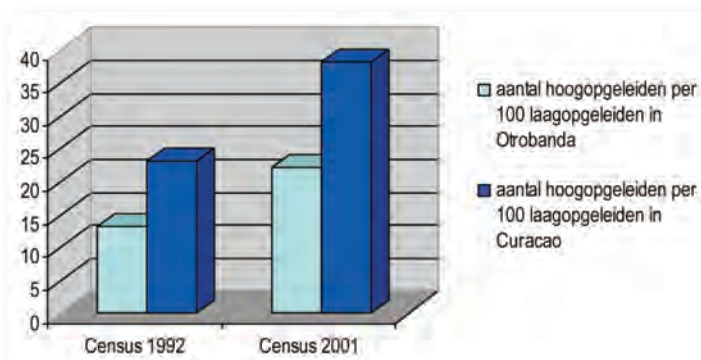
## 4. Participatie

Maatschappelijke participatie is één van de thema's die gebruikt wordt om de kwaliteit van leven in de wijken te meten. Hierbij gaat het om deelname aan onderwijs, arbeidsmarkt, sport, andere vormen van vrijetijdsbesteding en kerkdiensten.

### Onderwijs

De opleidingsachtergrond van de inwoners van Otrobanda is lager dan het Curaçaose gemiddelde. In heel Curaçao is in 2001 ruim  $\frac{1}{4}$  (27,6%) hoger opgeleid, oftewel heeft minimaal HAVO, VWO of MBO afgerond. In Otrobanda is dat percentage een stuk lager, namelijk 18%.

*Tabel 5: ontwikkeling opleidingsniveau inwoners Otrobanda in 1992 en 2001*



Net als overal op Curaçao gaan bijna alle kinderen en jongeren tussen de 4 en 14 jaar naar school, in Otrobanda is dat 98%. Voor wat betreft de voorschoolse educatie blijft Otrobanda een beetje achter, 35,5% van de kinderen van 0 t/m 3 jaar die nog niet naar het funderend onderwijs gaan bezoekt een voorziening voor voorschoolse educatie. Over het eiland genomen ligt in 2001 op Curaçao dit percentage op ongeveer 42,4%. In het basisonderwijs blijven relatief veel kinderen één of meer keer zitten. Het aantal 13, 14 en 15 jarigen dat in 2001 nog in het basisonderwijs zit is hoog, Otrobanda hoort bij de 10 buurten op Curaçao met het hoogste zittenblijverspercentage. Gemiddeld zit in 2001 op Curaçao bijna 1 op de 5 (19,2%) kinderen van 13, 14 of 15 jaar nog in het basisonderwijs, in Otrobanda betreft het een aantal van 27,5%.

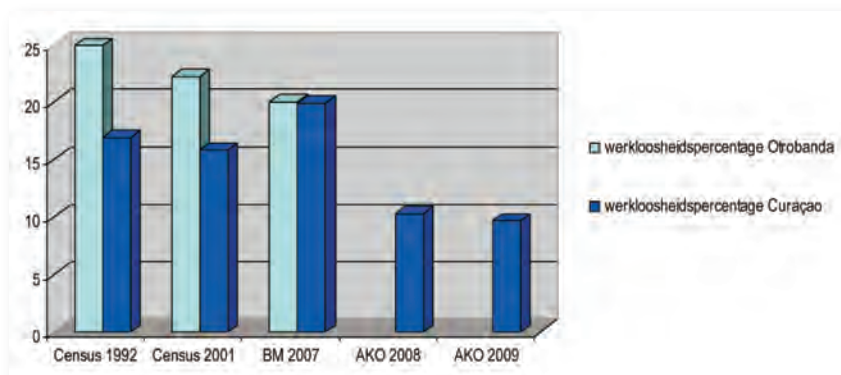
Ook in het voortgezet onderwijs heeft Otrobanda te maken met veel uitvallers. Het school-dropoutpercentage bedraagt in 1992 en 2001 60,8% en 48,8%. Dat betekent een flinke afname van het aantal schooldrop-outs, ook vergeleken met het landelijk gemiddelde dat door de jaren heen stabiel rond de 45% ligt.

### Arbeid

Het eerder aangeduide grote aantal mensen met een onderstandsuitkering verwijst naar een hoog werkloosheidspercentage, wat wordt bevestigd door zowel de beide

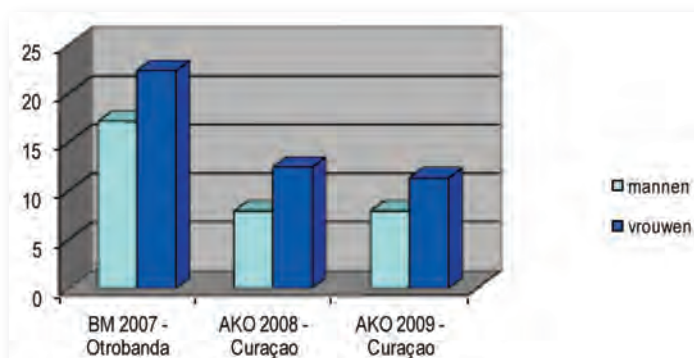
Censusonderzoeken als het jaarlijks uitgevoerde Arbeidskrachtenonderzoek<sup>8</sup> van het CBS. De cijfers van dit onderzoek laten een daling zien van de algemene werkloosheid op Curaçao, dat geldt zowel voor het hele eiland als de zone Otrobanda apart.

*Tabel 6: werkloosheidspercentage in Otrobanda vergeleken met Curaçao in 1992, 2001 en 2007, 2008 en 2009*



Er zijn iets meer vrouwen dan mannen werkloos, maar de verschillen in Otrobanda tussen de seksen zijn beperkt en wijken nauwelijks af van wat op Curaçao algemeen gangbaar is.

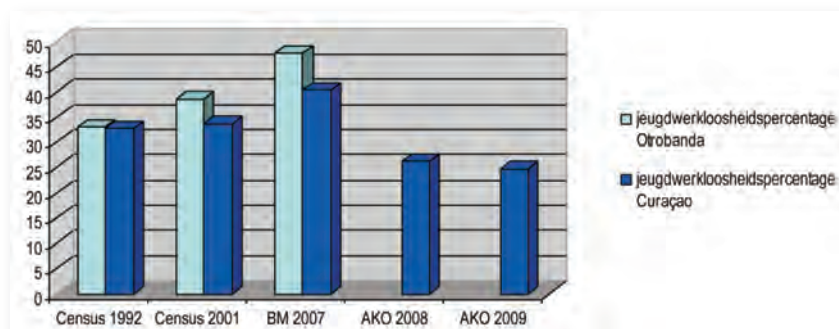
*Tabel 7: werkloosheidspercentages in Otrobanda uitgesplitst naar geslacht*



Het jeugdwerkloosheidspercentage laat een ander beeld zien

<sup>8</sup>CBS, Resultaten Arbeidskrachtenonderzoek Curaçao 2008 en 2009

Tabel 8: jeugdwerkloosheidspercentage in Otrobanda vergeleken met Curaçao in 1992, 2001, 2007, 2008 en 2009



Tussen 1992 en 2007 neemt het jeugdwerkloosheidspercentage toe, dat geldt zowel voor Curaçao als voor Otrobanda. In Otrobanda groeit het jeugdwerkloosheidspercentage in 2007 naar bijna 50%. De meest recente AKO cijfers laten een flinke afname van de jeugdwerkloosheid voor Curaçao zien in 2008 en 2009. Aangezien deze cijfers niet op buurt-niveau zijn gespecificeerd is het niet mogelijk een uitspraak te doen over het feit of deze afname ook in Otrobanda heeft doorgezet.

## Sport

Een beetje verstopt, midden in de stegenbuurt van Otrobanda, ligt het buurtcentrum. Op het sportveldje achter het centrum zijn altijd kinderen te vinden. Ze voetballen of rijden er op hun kleine fietsjes zomaar wat rond. De speeltoestellen bij de ingang liggen er een beetje vervallen bij en kunnen wel een likje verf gebruiken.

Tegenwoordig zijn er meer activiteiten in het centrum. Papi Adriana geeft er teken- en schilderlessen, soms worden er muziekworkshops gehouden. Het buurtcentrum wordt ook gebruikt voor feesten, de salsa of bachata-muziek schalt door de wijk. Niet dat mensen er last van hebben, nee, meestal geniet iedereen er gewoon van mee.

Uit de Buurtmonitor 2007 blijkt dat er in Otrobanda een opvallend laag percentage respondenten, vooral vrouwen, zijn die aangeven minstens 1 keer per week te sporten. Gemiddeld gaat, van alle 12 buurten die in de Buurtmonitor zijn meegenomen, ongeveer 1 op de 5 respondenten minimaal éénmaal per week sporten. In Otrobanda is dat slechts 14,6%. Het zijn de relatief weinig sportende vrouwen die het percentage naar beneden halen, bij de mannen is vergeleken met het eilandelijke gemiddelde geen afwijking te zien. In beide gevallen gaat het om ongeveer 28% van de mannen die minimaal éénmaal per week gaat sporten. Bij de vrouwen is dat percentage met 5,7% tegenover een gemiddelde voor vrouwen van 12,3% erg laag te noemen.

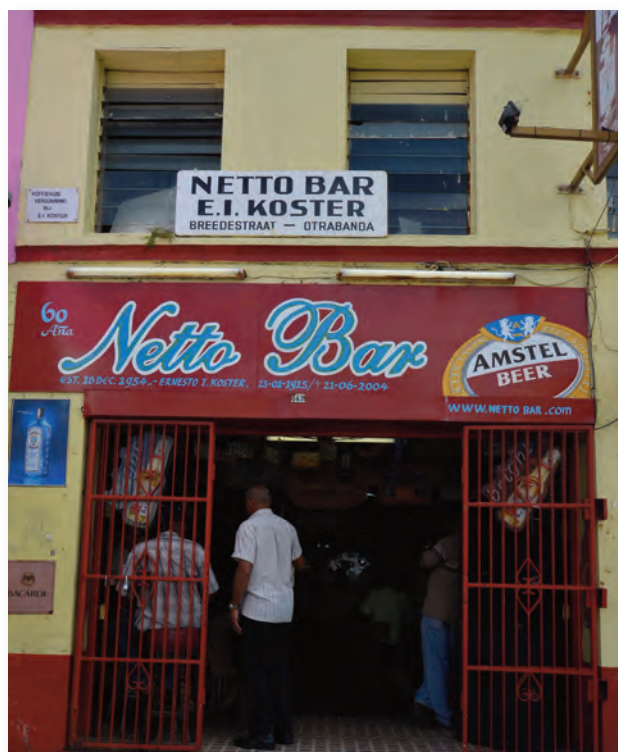




*Zwembad Bennie Leito*

## Vrijtijdsbesteding

Op andere aspecten zoals participatie aan het uitgaansleven, vrijwilligerswerk en hobby's laat Otrabanda geen afwijkend beeld zien. Ruim de helft (53,0%) van de bewoners van Otrabanda gaat minstens éénmaal per maand uit, mannen (61,6%) wat vaker dan vrouwen (46,9%). Uitgaan doen vooral jonge mensen, van de 15 – 35 jarigen gaat ongeveer  $\frac{3}{4}$  regelmatig uit.





*Snackbar in Bredestraat Otrobanda*

Voor wat betreft het aspect “contacten met familie en vrienden” valt op dat de respondenten in Otrobanda relatief lager scoren in vergelijking met andere zones. Hetzelfde geldt voor overige sociale contacten.

Het animo voor vrijwilligerswerk is laag in Otrobanda, 8,8% van de respondenten uit de Buurtmonitor 2007. Dat is behoorlijk lager dan het gemiddelde (12,8%) van alle 12 buurten samen die meegedaan hebben aan de Buurtmonitor.





---

## Kerk

Otrobanda is in vergelijking met heel Curaçao religieuzer dan gemiddeld. Het aandeel katholieken ligt tussen de 85 en 90% ten opzichte van een gemiddelde van 81.3%. Het aandeel onkerkelijke, dus niet-religieuzen, bevestigt dit patroon. Voor Otrobanda ligt dit percentage op 4.6%, terwijl dit voor heel Curaçao ligt op een gemiddelde van 5.1%.



*Santa Famia Kerk*



*Santa Ana Kerk*



## 5. Sociaal Kapitaal

Met sociaal kapitaal wordt bedoeld op de sociale netwerken en de wederkerigheid van contacten tussen mensen, vrienden, burens maar ook vreemden, alsook het onderlinge vertrouwen dat daaruit voortvloeit. Eén van de aspecten van sociaal kapitaal is dus het vertrouwen in de mensen in je omgeving. De mate van vertrouwen is o.a. belangrijk voor de capaciteit van een collectiviteit om aan de verbetering van hun eigen leef- en woonklimaat te werken.

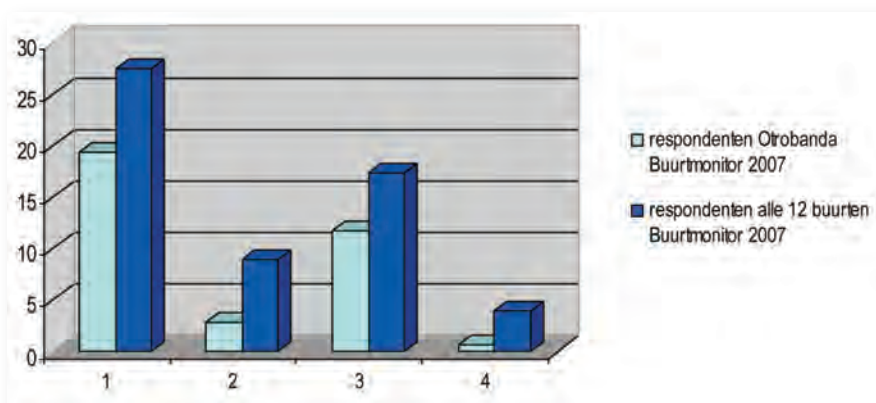
### Vertrouwen

Als indicatoren voor dit vertrouwen zijn 4 verschillende soorten vertrouwen in de buurtmonitor gemeten:

- graad van vertrouwen in “voor het individu belangrijke anderen”, oftewel vertrouwen in mensen zoals je naaste burens, je huisarts en je collega’s;
- graad van vertrouwen in “willekeurige anderen”, oftewel vertrouwen in bijvoorbeeld willekeurige jongelui of ouderen in je omgeving;
- graad van vertrouwen in “vertegenwoordigers van maatschappelijke instituties” die actief zijn in je omgeving, zoals de wijkleiders, politici, religieuze leiders of een politieagent in de wijk;
- graad van “algeheel vertrouwen in anderen”, oftewel de mate van vertrouwen in alle eerder genoemde categorieën van mensen in de omgeving van de respondent.

In de Buurtmonitor van 2007 is een gesprek aangegaan met de hoofden van de huishoudens. De hier gepresenteerde percentages geven dus de belevingswereld van de hoofden van de huishoudens weer.

*Tabel 9: overzicht aspecten van sociaal kapitaal Otrobanda, afgezet tegen de uitkomst van alle 12 wijken uit de Buurtmonitor gezamenlijk*



1 = vertrouwen in voor individu belangrijke anderen

2 = vertrouwen in willekeurige anderen

3 = vertrouwen in vertegenwoordigers van maatschappelijke instituties

4 = algeheel vertrouwen in anderen

In Otrobanda staan de huizen dicht op elkaar, de meeste huizen hebben geen tuin. Iemand heeft een zelf in elkaar getimmerd houten bankje op een lege plek neergezet. Wachtend voor een “pela” bij de kapper drinken twee mannen een pilsje en praten bij over politiek en andere alledaagse gebeurtenissen.

Opvallend is dat de inwoners van Otrobanda op alle vertrouwensaspecten lager scoren dan gemiddeld het geval is. Minder dan 1 op de 5 respondenten uit Otrobanda heeft vertrouwen in “voor hen als individu belangrijke anderen”. In “willekeurige anderen” heeft bijna niemand uit Otrobanda vertrouwen, slechts 2,8% doet dat wel, tegenover 8,9% in alle buurten uit de Buurtmonitor samen.

### Sfeer en beleving sociale integraliteit

Het subjectieve oordeel over de sfeer en de beleving van de sociale integraliteit in de bestudeerde wijken van de Buurtmonitor van 2007 wordt door ongeveer 80% van de respondenten als positief beoordeeld. Voor de zone Otrobanda vallen de scores wat lager uit ten opzichte van de andere 11 wijken van de Buurtmonitor.



---

## 6. Leefbaarheid

De komst van Shell en het hiermee samenhangende vertrek van de middenklasse uit Otrobanda rond 1930 – 1940, luidde een periode van verval en verpaupering in voor de wijk, die voortduurde tot in de jaren 80 van de vorige eeuw. Behalve dat veel monumentale panden in verval raakten, bracht deze periode ook verloedering met zich mee in de zin van illegale activiteiten zoals criminaliteit, drugs en prostitutie. Veel woningen in Otrobanda verkeren in slechte staat, het onderwijsniveau is laag en zowel de sociale als economische situatie zijn slecht. Kortom, de leefbaarheid in de wijk laat nogal te wensen over. Begin jaren 90 komt daar verandering in, wijkbewoners spelen daar zelf een grote rol bij. Ze verenigen zich in wijkorganisaties en zijn actief betrokken bij het ontwikkelen van de wijk.

### Infrastructuur

Otrobanda is een centraal gelegen stadswijk met veel winkels, een busstation en diverse andere voorzieningen. Dat maakt dat veel inwoners over het algemeen tevredener zijn over de infrastructuur in hun wijk vergeleken met de andere 11 wijken die in de Buurtmonitor 2007 zijn meegenomen. Van de respondenten uit Otrobanda die aan de Buurtmonitor hebben meegedaan geeft 96,2% aan tevreden te zijn met de winkels en 95,0% is tevreden met het openbaar vervoer. Bij de tevredenheid over jongerenvoorzieningen ligt dat anders, over dit aspect zijn de inwoners van Otrobanda, vergeleken met de andere wijken, het minst tevreden.



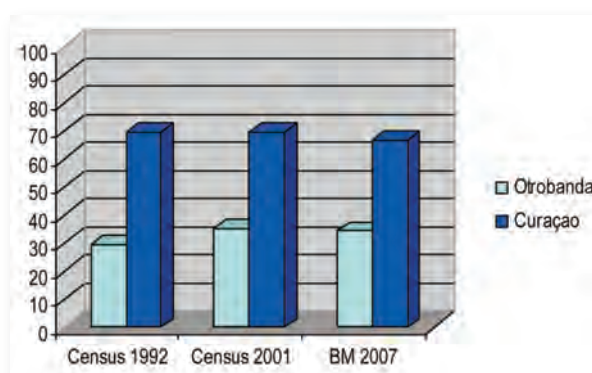
*Bushalte Otrobanda*



## Kwaliteit huisvesting

In Otrobanda bestaat het merendeel van het woningenbestand uit huurwoningen. De verhouding eigendom- en huurwoningen is in Otrobanda tegenovergesteld aan de meeste andere wijken, ongeveer 2/3 van alle woningen zijn huurwoningen. De verschillende stadsontwikkelingsprojecten besteden ook aandacht aan dit aspect, waardoor en sinds de jaren 90 wel een toename zichtbaar is in het aantal eigendomswoningen. De gemiddelde huurprijs van woningen is laag, in 2001 betaalt een huurder gemiddeld een huurbedrag per maand van Naf. 282, veel lager dan het eilandelijk gemiddelde, wat op dat moment Naf. 475 bedroeg.

Tabel 9: overzicht aantal eigendomswoningen in Otrobanda en Curaçao



De kwaliteit van de huisvesting laat nogal te wensen over. De woonoppervlakte is beperkt, gemiddeld 80,8 m<sup>2</sup>. In geen enkele wijk is de woonoppervlakte kleiner. Een zeer groot percentage van de woningen verkeert in slechte tot zeer slechte staat. In 1992 is ruim 1 op de 4 huizen (25,6%) in slechte staat. In 2001 blijkt dit aantal flink gedaald te zijn tot 16,1%. De wijkontwikkelingsaanpak blijkt zijn vruchten af te werpen. De Buurtmonitor 2007 maakt duidelijk dat dit aantal stabiel is gebleven, in dit onderzoek heeft 16,2% van de respondenten aangegeven dat zij zelf hun woning in slechte staat vinden verkeren.

“Otrobanda heeft veel last van oude leegstaande panden die verwaarloosd worden. De huizen worden geplunderd, koperen leidingen worden eruit gesloopt, en sanitair wordt meegenomen. Drugsverslaafden gaan in deze panden wonen waardoor de vervuiling alleen maar toeneemt. De overheid kan wat doen als wetshandhaver ten aanzien van leegstaande panden, maar doet dat in de praktijk nauwelijks.”

*Arthur Curiel, sleutelinformant*



*Nieuwe woonwijk Otrobanda*

Ondanks de intensieve insteek van verschillende organisaties om woonhuizen te vernieuwen en restaureren blijven er problemen rondom deze huizen bestaan. Ter hoogte van onder andere Seri Otrobanda, Gasthuisstraat, Dwergsteeg, Concientiesteeg en Johan van Walbeeckstraat zijn nog steeds huizen die in hele slechte toestand verkeren. Worden er geen maatregelen genomen dan worden deze huizen bewoond door illegalen, drugsverslaafden en daklozen. Vaak wordt tegen een spotprijs verhuurd aan illegalen, het huis wordt onderverdeeld in éénpersoonskamers en die kamers weer worden onderverhuurd.

Zo ontstaan de zogenaamde “pensions” waar soms zelfs circa 15 à 20 personen samenleven<sup>9</sup>.

“Eigenlijk moet ik een buitenmuur van mijn huis vervangen. In de muren die nog van koraalsteen zijn gebouwd zit veel zout en door het vocht ook flink wat scheuren. Mijn huis is een monument en restauraties zijn erg kostbaar. Ik heb met Monumentenfonds contact opgenomen om te kijken of er subsidiemogelijkheden zijn voor de reparaties.”

*Inwoner Otrobanda*

<sup>9</sup>Bron: interviews met bewoners

---

## 7. Veiligheid

“Ik voel me veilig in Otrobanda. Het is er rustig. Helaas is er een paar keer ingebroken in mijn huis door een chòler. De politie is wel komen kijken maar doet verder niet zoveel.”

*Inwoner Otrobanda*

Bij vormen van onveiligheid op wijkniveau wordt gedacht aan zaken als overlast van omwonenden, van groepen hangjongeren, maar ook criminaliteit en vandalisme, verkeersoverlast en overlast van drugsgebruikers. Ook situaties waar dreiging van uit gaat kunnen een gevoel van onveiligheid bij wijkbewoners teweeg brengen, zoals bijvoorbeeld weinig verlichting of groepen jongeren die samenscholen.

In interviews met bewoners, bezoekers en vertegenwoordigers van organisaties in Otrobanda blijkt veiligheidsaspecten voor verbetering vatbaar zijn.

Bijna 80% van de mensen, die mee heeft gedaan aan de Buurtmonitor, geeft aan zich veilig te voelen in Otrobanda, 10% voelt zich onveilig, de overige 10% heeft geen antwoord op de vraag gegeven. Dat komt overeen met het gemiddelde in de 12 aandachtswijken die in de Buurtmonitor 2007 zijn meegenomen. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat bewoners zich nooit veilig genoeg voelen, drugsoverlast, criminaliteit, slechte straatverlichting en het gemis aan politiecontrole wordt telkens genoemd.

Vooraf in Seru di Otrobanda, Rif, Kortijn en Domi is men niet tevreden met de veiligheid in de buurt. Er zijn verschillende straten die niet goed verlicht zijn en de bewoners ervaren dat daardoor de leefbaarheid wordt aangetast.

In Otrobanda worden gevoelens van onveiligheid vooral veroorzaakt door factoren als criminaliteit, drugs, verlichting, gebrek aan politiecontrole en prolemen ten aanzien van illegaliteit.

### Criminaliteit

De bewoners hebben behoefte aan verbetering van de straten met voldoende straatverlichting en groenonderhoud. Bij het bestrijden van de criminaliteit hoort ook een veilig ogende straat. De straten van Kaya Otrobanda kennen te veel donkere hoekjes bijvoorbeeld onder het viaduct.

In de buurt van de Bredestraat, richting de bushaltes, is veel drugsoverlast. Voorbijgangers worden regelmatig lastig gevallen door drugsverslaafden die daar rondhangen. In de avonduren, als de drugsverkoop van start gaat, verzamelen verslaafden uit Punda, Scharloo en Pietermaai zich in Otrobanda om drugs te “zoeken”. Ze zwerven rond tot in de ochtenduren. Deze activiteiten concentreren zich vooral in “Kura van Shon Fil en Seri Otrobanda”.

Vroeger waren er veel meer overvallen, maar de winkeliers hebben maatregelen genomen en beveiligingdiensten gecontracteerd, voetgangers zijn regelmatig het slachtoffer van een overval. Straten zoals de Langestraat, Yzerstraat, een gedeelte van Emmastraat, Frederickstraat en Havenstraat worden nog steeds als problematisch ervaren<sup>10</sup>.

---

<sup>10</sup>Bron: interviews met bewoners



---

“Voor sommige nieuwe buitenlandse buurtbewoners is het normaal om gestolen spullen van chòlers te kopen. En ze zijn in hun land van herkomst gewend dat je het vuil gewoon op straat zet. Dat doen ze hier dus ook, ze hebben een klike, maar het vuil hoopt zich gewoon op op straat. Zelfs Selikor heeft zich aan hun gewoontes aangepast, ze komen met een loader het vuil ophalen.

Ook wordt er veel gedeald in de straten. Het ergst is het in de gebieden Brionweg, Seru Otrobanda en Kortijn. Het is ook vaker voorgekomen dat mensen overvallen worden”.

*Arthur Curiel, sleutelinformant*



*Politiebureau in Otrobanda*

---

## 8. Gezondheid

De “gezonde wijken” benadering is gebaseerd op de gedachte dat actieve deelname van de mensen waar het om draait, bijdraagt aan hun persoonlijke ontwikkeling en aan het versterken van beoordeling- en beslissingsvermogens. In achterstandswijken is in het algemeen meer sprake van gemeenschapszin, hetgeen een goede mogelijkheid biedt de sociale norm positief te beïnvloeden.

Gezondheidsverschillen hebben volgens de literatuur te maken met de sociaal-economische positie van mensen, met hun gezondheidscultuur, hun huisvestingssituatie, hun opleidingsniveau en met het wel of niet hebben van werk. Deze verschillende factoren beïnvloeden elkaar, maar het is moeilijk weenschappelijke bewijzen te vinden voor welke invloedsfactoren het meest van belang zijn.

### Gezondheidsbeleving

In de Buurtmonitor van 2007 hebben respondenten uitspraken gedaan over de beleving van hun eigen gezondheid, maar ook over hoe zij denken dat hun huisgenoten hun gezondheid beleven. De bewoners van Otrobanda laten geen afwijkend beeld zien, 62% van de hoofden van huishoudens beleeft hun gezondheid als “goed tot zeer goed”.

### Leefstijl

Iemands leefstijl is mede bepalend voor zijn of haar gezondheid. Eet- en drinkgewoonten en rookgedrag zijn indicatoren voor een bepaalde leefstijl. Uit de Buurtmonitor blijkt dat in Otrobanda ruim  $\frac{3}{4}$  (76,4%) van de geïnterviewde hoofden van huishoudens zegt dat de eetgewoontes binnen hun huishouden gezond zijn. Als echter gekeken wordt naar specifieke eetgewoonten, in hoeverre mensen daadwerkelijk gezond eten, blijkt dit percentage veel lager uit te vallen, namelijk 43,3%. Mensen beleven hun eigen gezondheid dus wezenlijk anders dan de objectieve realiteit.

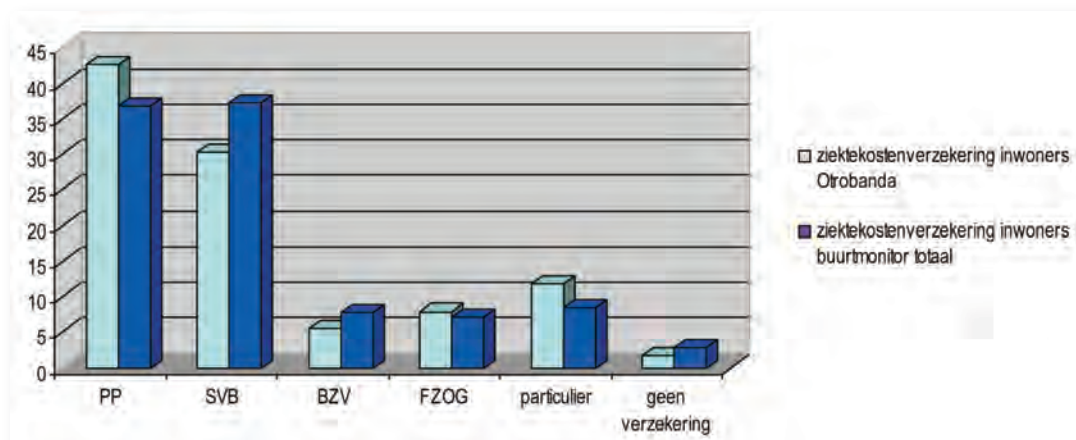
In Otrobanda wordt relatief veel gerookt, 1 op de 5 hoofden van huishoudens steekt wel eens een sigaret op. gemiddeld worden 8 tot 9 sigaretten per dag gerookt.

### Ziektekostenverzekering

In de Buurtmonitor is in kaart gebracht op welke manier mensen hun ziektekostenverzekering hebben geregeld.

Uit de onderzoeksresultaten van de Buurtmonitor 2007 komt naar voren dat het aantal onverzekerden in Otrobanda minimaal (1,7%) is. Een PP-kaart komt het meest voor, 42,7% van de inwoners van Otrobanda valt onder deze vorm van ziektekostenverzekering.

*Tabel 10: overzicht ziektekostenverzekering Otrobanda, afgezet tegen de uitkomst van alle 12 wijken uit de Buurtmonitor gezamenlijk*



*SEHOS, voormalig St Elisabeth Ziekenhuis*



## 9. Sociale kaart

Voor een beschrijving van dit onderdeel is gekeken naar de voorzieningen op wijkniveau, waaronder openbaar vervoer, maar ook de aanwezigheid van verschillende voorzieningen zoals een medisch centrum, bibliotheek, sport-faciliteiten, scholen, winkelvoorzieningen, etc..

### Voorzieningen

In Otrobanda is een breed scala aan voorzieningen terug te vinden. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven.



*Ijsfabriek Kortijn aan de Kortijnweg*



*Marshe Bieu (Oude markt) in Otrobanda [Naniestraat]*



*Banken in Otrobanda Hamelbergweg*





Tabel 12: overzicht voorzieningen in Otrobanda

type voorziening	situatie omschrijving
Transport	In Otrobanda ligt het centrale busstation voor alle routes van Otrobanda naar de westelijk gelegen wijken van het eiland. Het busstation is onlangs volledig opnieuw ingericht met nieuwe bushaltes en veel bomen die voor de nodige schaduw zorgen
Winkels	Deel uit makend van de binnenstad heeft Otrobanda een groot en divers winkelaanbod.
Restaurant/ bar	In Otrobanda zijn veel verschillende restaurants gevestigd, variërend van eenvoudige lokale eetgelegenheden, Chinese restaurants, Indiaas, Mexicaans gezellige Franse bistro's, Japanse sushibar tot de meest exclusieve 5-sterrenrestaurants.
Medisch	Het algemene ziekenhuis (St. Elisabeth Hospitaal) is in Otrobanda gevestigd, wat maakt dat er zeer veel dokters- en andere medische disciplines in deze regio geconcentreerd zijn.
Kerk	Er zijn twee katholieke kerken (Sta. Famia en Sta. Annakerk) in Otrobanda. Daarnaast is er in Colon een Pentecostal kerk genaamd "Mas Bida Abundansa". Er is ook een moskee.

## Sociale Kaart

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van organisaties en instellingen die in Otrobanda gevestigd zijn. Deze organisaties worden geordend in 5 categorieën: wonen, werken, weten, welzijn en zorg.



Stichting Opvangtehuis Brasami





*Matheywerf met theater La Tentashon*



*Sint Martinus College bij Seru Otterbanda*

Tabel 13: overzicht Sociale Kaart in Otrobanda

Categorie	Omschrijving	Informatie
<b>Wonen</b>	<b>naam organisatie</b>	<b>Sentro di Bario Otrobanda</b>
	adres organisatie	St. Martinsleeg 1
	tel. organisatie	4628152
	contactpersoon	Chantal Lucia
	omschrijving	In het buurtcentrum worden op regelmatige basis diverse sociaal-culturele activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen georganiseerd.
	<b>naam organisatie</b>	<b>Federashon Otrobanda</b>
<b>Werken</b>	adres organisatie	St. Martinsleeg 1
	tel. organisatie	4628152
	contactpersoon	Maruschka Manuel
	omschrijving	organisatie die de belangen van de inwoners van Otrobanda behartigt
	<b>naam organisatie</b>	<b>Sosiedat di Komersiantenan Otrobanda</b>
	adres organisatie	
<b>Weten</b>	tel. organisatie	
	contactpersoon	F. De Boon-Daflaar
	omschrijving	belangorganisatie voor middenstanders in Otrobanda
	<b>naam organisatie</b>	<b>Kas di Bario Otrobanda</b>
	adres organisatie	Molenplein z/n
	tel. organisatie	4624500
	contactpersoon	
	omschrijving	Wijkkantoor van de Dienst Werk en Inkomen
	<b>naam organisatie</b>	<b>Santa Famia School</b>
	adres organisatie	Mgr. Nieuwindstraat 25
	tel. organisatie	4625081
	contactpersoon	
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder het Rooms Katholiek Schoolbest.
	<b>naam organisatie</b>	<b>Heilig Hart College</b>
	adres organisatie	Mgr. Nieuwindstraat 25a
	tel. organisatie	4623085
	contactpersoon	
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder het Rooms Katholiek School-
	<b>naam organisatie</b>	<b>Coromoto</b>
	adres organisatie	Van Leeuwenhoekstraat
	tel. organisatie	4624353
	contactpersoon	
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder de Dienst Openbare scholen
	<b>naam organisatie</b>	<b>Joan Maurits School</b>
	adres organisatie	Van Leeuwenhoekstraat
	tel. organisatie	4625519
	contactpersoon	mevr. Balentina
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder de Dienst Openbare scholen
	<b>naam organisatie</b>	<b>Blenchi school</b>
	adres organisatie	Pater Eeuwensweg z/n
	tel. organisatie	4625095
	contactpersoon	
	omschrijving	MLK school / speciaal onderwijs, ressorterend onder het RK-schoolbestuur



Vervolg tabel 13: overzicht Sociale Kaart in Otrobanda

Categorie	Omschrijving	Informatie
<b>Wonen</b>	<b>naam organisatie</b>	<b>Sentro di Bario Otrobanda</b>
	adres organisatie	St. Martinsteeg 1
	tel. organisatie	4628152
	contactpersoon	Chantal Lucia
	omschrijving	In het buurtcentrum worden op regelmatige basis diverse sociaal-culturele activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen georganiseerd.
	<b>naam organisatie</b>	<b>Federashon Otrobanda</b>
	adres organisatie	St. Martinsteeg 1
	tel. organisatie	4628152
	contactpersoon	Maruschka Manuel
	omschrijving	organisatie die de belangen van de inwoners van Otrobanda behartigt
	<b>naam organisatie</b>	<b>Sosiedat di Komersiantenan Otrobanda</b>
	adres organisatie	
	tel. organisatie	
	contactpersoon	F. De Boon-Daflaar
	omschrijving	belangorganisatie voor middenstanders in Otrobanda
<b>Werken</b>	<b>naam organisatie</b>	<b>Kas di Bario Otrobanda</b>
	adres organisatie	Molenplein z/n
	tel. organisatie	4624500
	contactpersoon	
	omschrijving	Wijkkantoor van de Dienst Werk en Inkomen
<b>Weten</b>	<b>naam organisatie</b>	<b>Santa Famia School</b>
	adres organisatie	Mgr. Nieuwindstraat 25
	tel. organisatie	4625081
	contactpersoon	
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder het Rooms Katholiek Schoolbest.
	<b>naam organisatie</b>	<b>Heilig Hart College</b>
	adres organisatie	Mgr. Nieuwindstraat 25a
	tel. organisatie	4623085
	contactpersoon	
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder het Rooms Katholiek School-
	<b>naam organisatie</b>	<b>Coromoto</b>
	adres organisatie	Van Leeuwenhoekstraat
	tel. organisatie	4624353
	contactpersoon	
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder de Dienst Openbare scholen
	<b>naam organisatie</b>	<b>Joan Maurits School</b>
	adres organisatie	Van Leeuwenhoekstraat
	tel. organisatie	4625519
	contactpersoon	mevr. Balentina
	omschrijving	School voor funderend onderwijs, vallend onder de Dienst Openbare scholen
	<b>naam organisatie</b>	<b>Blenchi school</b>
	adres organisatie	Pater Eeuwensweg z/n
	tel. organisatie	4625095
	contactpersoon	
	omschrijving	MLK school / speciaal onderwijs, ressorterend onder het RK-schoolbestuur





*Museum Kura Hulanda*

*Vervolg tabel 13: overzicht Sociale Kaart in Otrobanda*

Categorie	Omschrijving	Informatie
<b>Welzijn</b>	<b>naam organisatie</b>	<b>Kousa Komun</b>
	<b>adres organisatie</b>	Conscientiestee 2a
	<b>tel. organisatie</b>	4623385
	<b>contactpersoon</b>	
	<b>omschrijving</b>	Maatschappelijk organisatie gericht op het beter functioneren van de samenleving
<b>Zorg</b>	<b>naam organisatie</b>	<b>St. Elisabeth Hospitaal (SEHOS)</b>
	<b>adres organisatie</b>	Breedestraat 193
	<b>tel. organisatie</b>	4624900
	<b>contactpersoon</b>	
	<b>omschrijving</b>	Algemeen ziekenhuis
	<b>naam organisatie</b>	<b>Fundashon Kas di Ansiano Sikogeriatriko Dr. M.J. Hugenholtz</b>
	<b>adres organisatie</b>	Rembrandtstraat 69
	<b>tel. organisatie</b>	4623630
	<b>contactpersoon</b>	
	<b>omschrijving</b>	Zorginstelling en dagopvang voor dementerenden
	<b>naam organisatie</b>	<b>Stichting Alzheimer Curacao</b>
	<b>adres organisatie</b>	Roodeweg 111
	<b>tel. organisatie</b>	4623900
	<b>contactpersoon</b>	
	<b>omschrijving</b>	Verzorgt informatie en steun aan patiënten en hun familieleden in de vorm van onder andere het organiseren van bijeenkomsten
	<b>naam organisatie</b>	<b>Stichting Rode Kruis Bloedbank</b>
	<b>adres organisatie</b>	Pater Eeuwensweg z/n
	<b>tel. organisatie</b>	4618433
	<b>contactpersoon</b>	
	<b>omschrijving</b>	Coördineert de databank van bloeddonors

---

## 10. Wijkontwikkelingen

### Actuele ontwikkelingen

De afgelopen 20 jaar maakt Otrobanda een grote ontwikkeling door, waarbij veel aandacht is besteed aan onderhoud van monumenten, verbetering van woonsituatie en stimulering van het toerisme.

In 1997 is Willemstad als locatie toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Dat betekent dat Otrobanda en Punda officieel erkend worden om hun bijzondere geschiedenis en architectuur.

De ontwikkeling van Otrobanda is in een stroomversnelling gekomen toen in 2001 Jacob Gelt Dekker een groot aantal woningen opkocht, dit stadsgedeelte volledig opknapte en herinrichtte tot het hoteldorp Kurá Hulanda.

Naast een hotel werd er ook een museum en een wetenschappelijk instituut met congrescentrum gevestigd. In dezelfde tijd startte de Stichting Monumentenzorg samen met Fundashon Kas Popular (FKP) met het restaureren van enkele historische panden. Daar zitten veel familieswoningen bij die door de slechte staat niet meer bewoonbaar zijn. Ondersteunend aan dit project voert FKP het sociale project “Leefbaarheid en Cohesie” uit.

Vanaf 2006 kwam ook de andere kant van Otrobanda aan de beurt. Het hele Rifgebied werd ontwikkeld, het Riffort werd opgeknapt en ingericht als winkelcentrum met restaurants. In het verlengde van het Riffort werd een winkelboulevard met gerenommeerde winkels aangelegd, gekoppeld aan het nieuw Renaissance Hotel, een bioscoop en een parkeergarage. De wegen werden ook aangepakt, er werden rotondes aangelegd om de verkeersdoorvoer en het standsaanzicht te verbeteren, bij het Riffort en bij de kruising met de Pater Eeuwensweg en de Arubastraat.

De wandeltour met Roberto Cuales begint in Otrobanda, de probleemwijk van Willemstad. Veel toeristen durven de wijk niet in, bang voor de criminaliteit. Roberto Cuales is een “echte Otrobandista” en heeft er jaren als verslaggever gewerkt. We komen een paar van zijn oude kennissen tegen die nog steeds actief zijn in de buurt. Orlando vertelt veel over de verschillende ontwikkelingen in Otrobanda. “Door de komst van de nieuwe brug is de infrastructuur van Otrobanda compleet veranderd. Veel bewoners hebben de binnenstad verlaten om rustiger te gaan wonen in de buitenwijken. Mi ta orguyoso di Otrobanda, pasobra tur kos nos tin. Botika, dokter na kantidat, hospital, hotel, un sortido amplio di pakus rek bo ta rek bo man bo ta yega. Pero loke ku ta falta si ta algun ofisina di gobiernu,” aldus Cuales.

*Een toerist die Otrobanda bezocht*

### Problemen en behoeftes

Uit de Buurtmonitor en de gesprekken met vertegenwoordigers van de wijkorganisaties, sleutelinformanten en buurtbewoners is een aantal concrete behoeftes en wensen naar voren gekomen:



- De lokatie waar vroeger Sentro Democraat was naast de Landsloterij is verlaten en wordt tegenwoordig als vuilstortplaats gebruikt.
- In de Frederikstraat wordt door bewoners geluidsoverlast ervaren vanuit een snack.
- Criminaliteit in zijn algemeenheid is een probleem in Otrobanda, er is behoefte aan het verbeteren van de veiligheid in de buurt.
- Het is wenselijk dat op donkere stukken meer straatverlichting geplaatst wordt.
- Er is behoefte aan meer recreatiefaciliteiten, met name gericht op sport en spel voor kinderen en jongeren.
- Ook meer sportfaciliteiten wordt door de bewoners genoemd;
- De bewoners vragen om verkeersdrempels in het stegengebied als snelheidsremmers.
- De vuilophaaldienst door Selikor laat in de stegenbuurt te wensen over, er is onvoldoende beschikbaarheid aan kleine voertuigen die wel in de smalle stegen kunnen rijden en tevens leeft de vraag om op vaste data grofvuil op te halen.
- Er zijn in de buurt vervallen panden waar al jaren niks mee gebeurt, vaak als gevolg van onverdeelde boedels. Onteigeningswetten zouden door de overheid toegepast kunnen worden om deze situatie aan te pakken en te verbeteren.
- De werkloosheid is hoog in Otrobanda, het specifiek creëren van werkgelegenheid voor de wijkbewoners is wenselijk.





---

## Helden / Baluartenan

Door 2 sleutelinformanten, Marusca Manuel en Arthur Curiel is een aantal bekende “Otrobandista’s” genoemd:

- † Guillermo Rosario (schrijver)
- † Kees Martina (advocaat)
- Julio Hellburg (scheidsrechter)
- Elogio “Loi” Mercera (sport)
- Marcel Betrian (sport)
- Palu Djo Hellburg (V.K.C/ schrijver)
- Boy Kenepa (sport)
- Hector Rosario (reporter)
- Rina Penso (acteur)
- Hector Curiel (sport)
- Erwin Rosario (sport)
- Frederico “Fedjai” Fraai (muzikant)
- Wancho Schmidt (danser)
- Alexander Frans (zanger)
- Norman Moron (zanger)

In Otrobanda wordt de nodige aandacht besteed aan haar “baluartenan”. Ook de parochie Santa Famia heeft recentelijk in januari 2011 een aantal “baluartenan” in het zonnetje gezet vanwege hun jarenlange vrijwillige inzet binnen de parochie:

- Nilda Hart
- Wilfred Phelipa
- Editha Lauf
- Raquel Newton
- Leticia Albert
- Pederio Paskual Maria
- Violeta Marcos
- Norma Casper
- Beatrix (Bea) Schoop
- Stelen Bentura
- Arthur Curiel
- Carla Martina
- Rignald Yankey
- Maria Speranza
- Nieves Chatlein
- Joyce Dick
- Luduvina Plantijn
- Julia Garcia
- Chin-A-Lien
- Isbelio Leito

## Bijlage 1: Profiel van zone Otrobanda

	Curaçao 1992 Census CBS	Curaçao 2001 Census CBS	Otro- banda 1992 Census CBS	Otro- banda 2001 Census CBS	Otro- banda 2007 Buurt- monito r
Bevolking	144097	130627	1944	1514	
Sexratio *	111	116	120	123	141
Jongeren % (0-14 jaar)	25.9	23.6	21	18	18.1
Personen % 15-65 jaar	66.0	65.6	64	63	62.9
Ouderen %	8.1	10.8	15	19	19
Katholieken %	81.3	80.1	87	86	
Onkerkelijk %	5.1	4.6	4.6	3.8	
Papiamentstalige Huishoudens %	83.3	80.8	80	74	
Allochtonen %	12.5	15.8	21.9	26.4	30.8
Vertrekplannen %		6.2		5.7	
Tienermoeders %	7.0	7.3	14.1	8.0	9.1
Schoolparticipatie 15-19 jaar %	72.5	81.5	55.7	76.8	88.2
Schoolparticipatie 0-3 jaar %	35.2	42.4	20.5	35.5	
13-14-15 jaar op basisschool %	26.2	19.2	39.0	27.5	26.9
Hoog opgeleiden / 100 laag opgeleiden **	23.1	38.3	13.1	22.3	
Dropout %	45.3	45.2	60.8	48.8	
Analfabeten %	3.9	3.6	5.4	5.7	
Schoolbussers %	11.4	12.4	5.2	7.1	
Gem. Inkomen werkende	2273	2646	1611	1865	
Gem. huishoudinkomen	3451	3701	1944	2084	
Werkloos %	16.9	15.8	24.9	22.2	20.0
Jeugdwerkloosheid %	32.7	33.7	33.1	38.6	47.8
Langdurig werkloos %		49.1		43.1	
Economische afhankelijkheid %	179	182	217	215	
% tijdelijke baan	26.3	20.7	31.8	30.2	
Tijdelijk - vaste baan ratio	35.8	20.7	46.5	43.3	
% Werkgevers	7.7	9.2	10.1	9.0	
% Losse jobs	10.3	7.4	16.0	11.7	
% Onderstandtrekkers	6.3	8.2	8.2	11.6	
% Met bus naar werk	16.8	15.4	22.0	21.3	
Gemiddelde woonbezetting	3.5	3.0	2.7	2.4	
Oppervlakte woning	125.9		80.8		
Leegstand per 100 woningen		8		2	
% Slechte woningen	8.3	5.4	25.6	16.1	
Aantal huur- per 100 Eigendomswoningen	44	44	239	183	192
<b>Gemiddelde huurprijs</b>	<b>364</b>	<b>475</b>		<b>282</b>	

\* Aantal vrouwen op 100 mannen

\*\* Aantal hoog opgeleiden personen per 100 laag opgeleide personen

	Curaçao 1992 Census CBS	Curaçao 2001 Census CBS	Otro- banda 1992 Census CBS	Otro- banda 2001 Census CBS	Otro- banda <b>2007</b> <b>Buurt- monito r</b>
Huishoudinkomen huurders		<b>3001</b>		<b>1945</b>	
Huurwoningen					
Aanwezigheidsscore	<b>5.8</b>	<b>5.8</b>	<b>5.6</b>	<b>5.7</b>	
Basisvoorzieningen					
Aanwezigheidsscore luxe voorzieningen		<b>6.0</b>		<b>4.5</b>	
% Autobezit per 100 HH	<b>102</b>	<b>101</b>	<b>45</b>	<b>40</b>	
% Vrouwelijke hoofd HH	<b>34.7</b>	<b>39.6</b>	<b>48.0</b>	<b>54.3</b>	
% Meergezins HH	<b>9.6</b>	<b>8.0</b>	<b>6.0</b>	<b>5.5</b>	
% Eenouder met kinderen < 18 jaar	<b>10.5</b>	<b>7.8</b>	<b>9.8</b>	<b>7.1</b>	
<b>% Eenpersoonshuishoudens</b>	<b>15.7</b>	<b>20.7</b>	<b>31.7</b>	<b>41.9</b>	<b>31.7</b>

## Bijlage 2: Geraadpleegde informanten

Dit buurtprofiel is tot stand gekomen dankzij de inzet en waardevolle bijdrage van velen. Speciale dank gaat uit naar de wijkvertegenwoordigers en alle bewoners die tijdens verschillende bijeenkomsten zeer veel informatie hebben aangeleverd:

- alle betrokken bewoners van Otrobanda
- drs. Janice J. Wallé
- mevr. Jeanet Juliet-Pablo
- mevr. Marusca Manuel
- dhr. Edwin Rosario
- dhr. Roberto Cuales



---

### **Bijlage 3: Literatuurlijst**

Bakhuis, Y. & M. Sevriens, *Problematiek van wijken in achterstandssituaties op Curacao. Task Force Antilliaanse Jongeren in samenwerking met Unidat di bario, Plataforma Otrobanda en Fundashon Pro Souax*, Curaçao

Berg, F. Van den (1993), *Ontwikkelingsvisie Otrobanda, in opdracht van Sosiedat di Komer-shantenan di Otrobanda (SKO) & Plataforma Otrobanda*, Curaçao

Brenneker, P. (1969-1975) *Sambumbu: volkskunde van Curaçao, Aruba en Bonaire*. Curaçao 1969-1975, Volume 1-10

Centraal Bureau voor de Statistiek (2002), *Censusatlas 2001*, Curaçao, Nederlandse Antillen

Centraal Bureau voor de Statistiek (2003), *Leefsituatie in enkele achterstandsbuurtten van Curacao. Historische achtergronden en statistische feiten*, Curaçao

Centraal Bureau voor de Statistiek (2010), *Resultaten Arbeidskrachten-onderzoek Curaçao 2009*, Curaçao

Coomans, H.E. e.a. (1990), *Building up the future from the past. Studies on the Architecture and Historic Monuments in the Dutch Caribbean*, UNA Publications 34. De Walburg Pers, Zutphen

Dienst Cultuur en Educatie (1994), *Nieuw beleid: Project wijkbeheer en vernieuwing*, Curaçao

Dienst Cultuur en Educatie (1996), *Relato final orientashon Rayon 2*, Curaçao

Dienst Cultuur en Educatie (2000), *Samenwerken aan Integrale Wijkaanpak*, Curaçao

Directie Cultureel Educatieve Zaken (KEZ) / Eilandgebied Curaçao (1996) *Cultureel Educatief Wijkbeleid Curaçao 1997-2000*, Curaçao

Eilandgebied Curaçao (2002), *Stedelijk Ontwikkelingsplan (SOP) Binnenstad Willemstad 2001-2005. Integrale visie op het in samenhang ontwikkelen van ruimtelijke, economische en sociale pijlers voor de binnenstad van Willemstad*, Curaçao

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2003), *Ruimte voor de jeugd; een inventarisatie onderzoek naar bestaande faciliteiten voor kinderen en jongeren in verschillende wijken van Curaçao*, Curaçao

---

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2005), *Hóben aktivo, foko di positivismo, aktivitat pa hubentut den bario; een pilotprogramma naschoolse activiteiten voor jongeren op Curaçao*

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2010), *Jong & Moeder. Een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen*, FAJ in samenwerking met SIFMA, in opdracht van Samenwerkende Fondsen Aruba en Nederlandse Antillen, Curaçao/ Sint Maarten

Gill, R. (1999), *Een eeuw architectuur; de architectuur en stedenbouw van de twintigste eeuw op Curaçao*, Curaçao

Grupo di trabou IPK/ UNA (1993), *Kultura, base pa desaroyo propio di Korsou. Nota di diskushon pa e seminario 20-21 di mart 1993*, Curaçao

Hartog, J. (1997), *De forten, verdedigingswerken en geschutsstellingen van Curaçao en Bonaire. Van Walbeeck tot Wouters 1634 – 1942*. Zaltbommel

Isenia, S. (1986), *Otrobanda; Antes, Awor i Despues. Een functioneel-ruimtelijke analyse van een stadsdeel. Relevant: bijlage 5: verslag gesprekken. Stagerapport 3e studiejaar aan de Verkeersacademie Tilburg VAT, Willemstad / Tilburg*

Jonkhout-Gehlen, G. & F. Piket (2004), *Casa Blanca; “het groote en elegante woonhuis aan de Overzyde”*, Stichting Monumentenzorg Curaçao

Josefa, K. (2007), *Maandag 6 november 1967; de geschiedenis van de val van de Julianabrug*, Curaçao

Kultura propio (1996), *Barionan, base pa un nashon*, Curaçao

Leue, H. (1993), *Hende ta sostenè lok’e e mes a yuda krea!*, Curaçao

Martina, C. (1995), *Buurtcentrum een van de mechanismen voor de ontwikkeling van de buurtbewoners*, Curaçao

Ozinga, M. (1959), *De monumenten van Curaçao in woord en beeld*, Stichting Monumentenzorg Curaçao, Curaçao

Reda Sosial (2003), *Atakando Pobreza. Armoedebestrijding door integrale wijkaanpak*, Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid, Curaçao.

Römer, R. (1991), *De sociale geschiedenis van Willemstad, haar wijken en hun bewoners. UNA-Cahier nr. 35*, Curaçao

Römer, R. (1993), *Otrobanda, het verhaal van een stadswijk*, Curaçao

---

Sociaal Kennis Centrum Curaçao (2007), *Verslag Buurtmonitor* (tabellenboek), Curaçao

Sociaal Kennis Centrum Curaçao (2007), *Verslag Buurtmonitor* (narratief), Curaçao

Victorina, A. (2010), *Afstudeerrapport, onderdeel: hoofdstuk 3 topografische ontwikkeling van Willemstad*. Nationaal Archeologisch en Antropologisch Museum (NAAM), Curaçao

Wallée, M. (2010), *Mapa Kultural di Kòrsou*, Het Startbureau Foundation, Curaçao

Weeber, L. (1996), *Otrobanda, futuro no por sin pasado. Documento di diskushon; resultado di e prome fase di e proyekto: integrale ontwikkeling Otrobanda (I.O.O.). Enkarga pa Plataforma Otrobanda*. Adviesbureau Kuldespro, Curaçao

Weeber, L. (1996), *Relatonan di habitantenan Kortijn, Rif, Juan Domingo/Mundo Nobo, Baraltwijk, Ser'i Otrobanda. Dokumentonan di diskushon. Resultado parti di e di dos fase di e proyekto: integrale ontwikkeling Otrobanda (I.O.O.). Enkarga pa Plataforma Otrobanda*. Adviesbureau Kuldespro, Curaçao

Weeber, L. (1997), *Otrobanda op weg naar het nieuwe millennium, van ontworteling naar vernieuwing*. Curaçao



---

## Colofon

### Buurtprofiel Otrobanda

**Teksten:**

Indigo Blue consult

**In opdracht van:**

Ministerie SOAW

**Foto's:**

Tysa Photography

Ariadne Faries

**Grafische vormgeving:**

Ariadne Faries

**Print/Distributie:**

Ministerie SOAW

**Informatie:**

Ministerie SOAW

Sector Familie en Jeugd

Apna gebouw 5e verdieping

Tel: 466 93 43



MINISTERIE VAN  
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID  
EN WELZIJN**